

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Письмові докази в цивільному процесі» за спеціальністю 081 «Право» 26 лютого 2024 року.

Бойчук Руслана Володимирівна, 1998 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2020 році Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», Україна, за спеціальністю «Право». Навчається в аспірантурі ДВНЗ «Ужгородський національний університет» з 2021 року до цього часу.

Працює помічником судді в Івано-Франківському апеляційному суді, м. Івано-Франківськ, з 2021 року до цього часу.

Дисертацію виконано у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» Міністерства освіти і науки України, м. Ужгород. За результатами перевірки та аналізу дисертації за допомогою програми *Unicheck* ознак академічного плагіату виявлено не було.

Науковий керівник – Рошканюк Вадим Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри господарського права Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет».

Здобувачка має 4 наукові публікації за темою дисертації, з них 0 статей у періодичних наукових виданнях інших держав, 4 статті у наукових фахових виданнях України, 0 монографій:

1. Бойчук Р. В. Деякі особливості дослідження письмових доказів у цивільному процесі. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 1. С. 41-45.

2. Бойчук Р. В. Ознаки письмових доказів у доктрині цивільного процесу. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2023. № 1. С. 319-323.

3. Бойчук Р. В. Оцінка офіційних та неофіційних письмових доказів у цивільному процесі. *Право і суспільство*. 2023. № 3. С. 83-87.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Заборовський Віктор Вікторович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права та процесу Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (голова разової спеціалізованої вченої ради).

Зауваження Заборовського В. В.:

1. Згідно зі змінами ЦПК України 2017 року одним із обов'язків сторін є обмін наявними в них доказами. У роботі здобувачки цей етап судового доказування щодо письмових доказів у плані не виділяється, а в самій роботі він був розкритий недостатньо.

2. У роботі заперечується виділення спеціальних ознак виключно письмових доказів у цивільному процесі. Але чому в такому разі письмові докази виділяються як самостійний засіб доказування? Чи не має тут логічної суперечності?

Феннич Василь Петрович – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри цивільного права та процесу Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (рецензент).

Зауваження Феннича В. П.:

1. Чи не вважає автор за можливим зробити ієрархічну оцінку письмових доказів в Україні, на зразок тієї, яка дається в ряді європейських країн щодо публічних актів, які видаються в державі?

2. Чи варто підтримати зроблені нововведення в чинному ЦПК України стосовно подачі окремими суб'єктами письмових доказів виключно в електронному варіанті за допомогою особистого електронного кабінету?

Манзюк Василь Васильович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського права Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (рецензент).

Зауваження Манзюка В. В.:

1. Так, на ст. 125 в межах дослідження критеріїв активності стосовно збору письмових доказів Руслана Володимирівна не погоджується із сталою позицією наукового середовища щодо пасивності суду в контексті збору доказів. На підтвердження цієї тези далі дисертанткою вказується на умовну та безумовну активність суду щодо збирання доказів. І, хоча в певній мірі можна погодитися із умовною активністю суду, то у випадку безумовної активності такого погодження висловити не можна. Адже як на підставі норм Цивільно-процесуального кодексу, так і під час аналізу судової практики важко знайти приклади, де б суд виступав ініціатором збору або витребування письмових доказів. Приклад такої активності суду можна знайти в іншому виді процесу - адміністративному судочинстві, де безпосередньо закріплено принцип офіційного з'ясування обставин справи судом. В цивільному ж процесі це суперечило б принципу змагальності між сторонами.

2. Крім того, хоча дисертанткою і висловлюються окремі авторські позиції, критика, ідеї, на нашу думку, було б доцільно та більш наочно винести окремі положення у вигляді пропозицій змін чи доповнень до чинного цивільно-процесуального законодавства в межах висновків або ж навіть додатків у вигляді порівняльних таблиць. Адже безпосередньо у висновках на ст. 184 згадується про формулювання «пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України», проте наступного формулювання таких пропозицій саме в межах висновків не робиться.

Токарчук Людмила Михайлівна – доктор юридичних наук, професор, декан економіко-правового факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (офіційний опонент).

Зауваження Токарчук Л. М.:

1. Потребує додаткового пояснення запропонована автором періодизація «історії використання письмових доказів у цивільному процесі» (перший пункт наукової новизни).

Так, автор виокремлює шість періодів такої історії, вказуючи при цьому три критерії для їх розмежування – законодавче закріплення, юридична сила та технологія створення.

Оскільки наведено одразу три критерії, виникає кілька запитань. Чи означає це, що кожний із шести періодів відрізняється один від одного за всіма трьома критеріями? Чи ці критерії можуть комбінуватися іншим чином? Які відмінності у технологіях створення письмових доказів у виокремлені автором періоди він може назвати?

Чому часові рамки початку першого періоду не визначені? Чим зумовлено виокремлення як «не формально інституційного періоду» проміжку часу з 1864 (на західних землях – з 1895) по 2003 рр.? Чи враховано при цьому всі особливості правового регулювання відповідних суспільних відносин на територіях, які були приєднані до Української РСР у 1939 та 1940 рр.?

2. У підрозділі 2.3. дисертантка на основі застосування порівняльно-правового методу досліджує відмінність письмових доказів від інших засобів доказування, зокрема і відносно нового виду доказів – електронних. Тим не менш, більш правильним з точки зору практичної доцільності було б проілюструвати наведені відмінності актуальною судовою практикою, що дозволило б більш повно та детально зрозуміти такі відмінності та вміти розрізнити їх на практиці. Зокрема, проаналізувати позиції судів та науковців щодо розмежування електронної копії письмового доказу та паперової копії електронного доказу, визначити співвідношення між електронним доказом і скріншотом, коли висновок експерта може бути визнано письмовим доказом. Ці питання потребують пояснення автора дисертації під час захисту дисертації.

3. Автор обійшов проблему доказування в цивільних справах під час воєнного стану.

4. У роботі проаналізовано норми ЦПК України у редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017, однак аналізуючи питання практичного застосування норм Кодексу в частині доказування, автором зроблено посилання лише на узагальнення судової практики ВССУ, ВСУ.

У тексті дисертації неодноразово згадується, що процесуальне право, процесуальні норми є похідними від матеріального права та його норм. Дисертаційні дослідження з цивільного процесу справді є більше прикладними, ніж теоретичними. Однак у роботі надто мало використано практику судів,

всього 30 ухвал судів різних інстанцій після набрання чинності нової редакції ЦПК України у 2017 р., 9 рішень судів різних інстанцій, ухвалених за старою редакцією Кодексу. При цьому використовувані рішення не є знаковими для формування якісної судової практики.

Згідно з ч. 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права.

Згідно з ч. 4 ст. 263 ЦПК України при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування відповідних норм права, викладені у постановках Верховного Суду.

Верховним Судом з кінця 2017 року ухвалено низку постанов, які визначають напрям діяльності судів, орієнтують учасників судового процесу в частині доказів і доказування в цивілістичному процесу. Це, зокрема, дайджести, підготовлені суддею КЦС ВС Н. Ю. Сакарою «Докази і доказування у практиці Касаційного цивільного суду» (2021), Ю. Я. Чумаком «Докази і доказування у практиці Касаційного господарського суду» (2021).

5. У вступі до роботи зазначено, що «результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у правотворчій діяльності, у якій можуть бути враховані запропоновані дисертантом зміни й доповнення до ЦПК».

На с. 143 автором аналізується текст ст. 68 ЦПК України, зроблено пропозиції щодо її удосконалення, однак конкретно сформульованої пропозиції не наведено.

Під час захисту, автором слід зосередитись на питанні, яким чином результати дослідження можуть бути використані в правотворчій діяльності.

Крім того, в роботі над дисертаційним дослідженням важливою також є стилістична його складова. У презентованому дослідженні наявні лексичні, граматичні та пунктуаційні помилки, що заважають сприйняттю змісту дисертації. Зокрема, вживаються слова, нехарактерні для цивільного процесуального права (диспутуючі), подекуди некоректно вживаються юридичні категорії.

Павлова Юлія Сергіївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеського юридична академія» (офіційний опонент).

Зауваження Павлової Ю. С.:

1. У своїй роботі здобувачка використовує 228 джерел у списку використаних джерел. При цьому, серед числа методів дослідження згадується порівняльно-правовий метод, який використовується здобувачкою «...з метою співставлення нормативного регламентування використання письмових доказів у цивільному процесі України та зарубіжних країн». Так, варто погодитись з тим, що здобувачка аналізує відповідні акти України, Німеччини, Франції, Великобританії. Однак, на нашу думку, недостатньою є кількість іншомовних джерел, які допомогли б звернути увагу на норми процесуального права крізь призму правової доктрини.

2. Вважаємо, що більше уваги слід було приділити питанню паперових копій електронних доказів. Здобувачка звертає увагу на положення частини 3 статті 100 ЦПК України про те, що паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом. Попри це, аналіз Постанови ВС від 11 червня 2019 року у справі № 904/2882/18, Постанови ВС від 30 жовтня 2019 року у справі № 587/2051/18 та Постанови ВС від 13 січня 2021 року у справі № 264/949/19 допоміг би розширити розуміння особливостей паперових копій електронних доказів.

3. Висновки та пропозиції здобувачки, отримані у ході дослідження, могли б належним чином бути упроваджені в освітній процес чи наукову діяльність, однак у дисертації відсутні відомості щодо такого впровадження. При цьому необхідність наявності таких відомостей станом на сьогодні можна вважати факультативною. Саме тому цей пункт слід розглядати як побажання до авторки, а не як критичне зауваження.

Результати відкритого голосування:

«За»	<u>5</u>	членів ради
«Проти»	<u>0</u>	членів ради

«Утримались» 0 членів ради

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Бойчук Руслані Володимирівні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Віктор ЗАБОРОВСЬКИЙ